

25
години

CEM

СЪВЕТ ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ

ДИСКУСИЯ ЗА РЕДАКЦИОННАТА НЕЗАВИСИМОСТ

ПРАВНА РАМКА

ДАВМУ

Чл. 1, § 1, б. 66):

„редакционно решение“ означава решение, което се взема редовно с цел да се упражнява редакционна отговорност и което е свързано с всекидневното функциониране на аудиовизуалната медийна услуга.

Чл. 1, § 1, б. в):

„редакционна отговорност“ означава упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация, както в хронологичен ред при телевизионни излъчвания, така и в каталог при аудиовизуални медийни услуги по заявка. Редакционната отговорност не включва непременно юридическа отговорност съобразно националното законодателство по отношение на съдържанието на предоставената услуга.

ЕАСМ

Чл. 2, § 7:

„редакционно решение“ означава решение, което се взема редовно с цел да се упражнява редакционна отговорност и което е свързано с всекидневното функциониране на доставчик на медийни услуги.

Чл. 2, § 8:

„редакционна отговорност“ означава упражняването на ефективен контрол както върху подбора на предавания или публикации в пресата, така и върху тяхната организация за целите на предоставянето на медийна услуга, независимо от наличието на отговорност съгласно националното право за предоставяната услуга.

ЗРТ

Чл. 4, ал. 3:

Редакционно решение е решение, което се взема редовно с цел да се упражнява редакционна отговорност и което е свързано с всекидневното функциониране на медийната услуга.

Чл. 4, ал. 1, изр. второ:

Редакционна отговорност е упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация както в хронологичен ред при линейни услуги, така и в каталог при медийни услуги по заявка.

ЗАКОН ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА

ЗРТ изрично гарантира независимостта на доставчиците на медийни услуги и на тяхната дейност от политическа и икономическа намеса. Не се допуска цензурирането на медийни услуги под каквато и да е форма (чл. 5, ал. 1 и ал. 2).

Част от основните принципи, от които се ръководят доставчиците при осъществяване на своята дейност са гарантиране на правото на свободно изразяване на мнение и гарантиране на правото на информация (чл. 10, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗРТ).

Специални правила за обществените медии:

В чл. 62, т. 2 от ЗРТ е предвидено, че управителните съвети на БНР и БНТ приемат правилници, в т.ч. и за редакционната дейност. Актуалният Правилник за редакционната дейност на БНР е приет на 01.02.2026 г., а този на БНТ – на 21.05.2026 г.

Саморегулационна рамка:

Чл. 4а от ДАВМУ и чл. 4б от ЗРТ насърчават използването на съвместното регулиране и създаването на благоприятни условия за саморегулиране.

В Етичния кодекс на българските медии е наличен

Раздел 3 Редакционна независимост.

ЗАКОН ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА

За да се избегнат вътрешни за доставчика конфликти между управителните тела/ собствениците и журналистите, следва да се разпишат **редакционни статuti** за работа на творческите екипи, както и е възможно и желателно да се създадат вътрешни органи за разрешаване на спорове при журналистическата работа (**чл. 11, ал. 5 и ал. 6 от ЗРТ**):

(5) Между собствениците и/или управителните тела на доставчиците на медийни услуги и журналистите, сключили договори с тях, могат да се договорят редакционни статuti за работата в областта на публицистиката.

(6) Редакционният статут трябва да съдържа конкретни определения и мерки за:

1. защита на свободата и персоналната отговорност на журналистическия труд при изпълнение на поставената задача;
2. защита на журналистите по смисъла на ал. 2;
3. професионално-етични норми за журналистическата дейност в съответните доставчици на медийни услуги;
4. начините за вземане на решения, които се отнасят до журналистическата дейност;
5. създаване на **вътрешен орган за разрешаване на възникнали спорове** при журналистическата работа.

Неуредени въпроси - например възможен натиск от собственика и/или управленските органи, законът не предвижда задължително приемане на редакционни статuti, не определя процедури за разглеждане на сигнали и не съдържа изрична защита срещу неблагоприятни последици след упражняването на правата по чл. 11, ал. 3 и ал. 4.

ЕВРОПЕЙСКИ АКТ ЗА СВОБОДАТА НА МЕДИИТЕ (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1083)

Рецитал (34) Медийната почтеност изисква също така проактивен подход за насърчаване на редакционната независимост от страна на медийните предприятия, които предоставят новинарско съдържание и съдържание, свързано с актуални събития, по-специално чрез вътрешни гаранции. Доставчиците на медийни услуги следва да приемат пропорционални мерки, за да гарантират свободата на редакторите да вземат редакционни решения в рамките на установената дългосрочна редакционна линия на доставчика на медийни услуги. Целта за предпазване на редакционните решения, по-специално тези, вземани от главните редактори и редакторите, относно конкретно съдържание от неправомерна намеса допринася за осигуряването на равнопоставеност на вътрешния пазар на медийни услуги и за качеството на тези услуги. Тези мерки следва да имат за цел да гарантират спазването на стандартите за независимост през целия редакционен процес в медиите, включително с оглед на защитата на почтеността на журналистическото съдържание. Тази цел е в съответствие и с основното право на получаване и разпространяване на информация, залегнало в член 11 от Хартата. С оглед на тези съображения доставчиците на медийни услуги следва също така да гарантират на получателите на своите медийни услуги прозрачност по отношение на действителните или потенциалните конфликти на интереси.

ЕВРОПЕЙСКИ АКТ ЗА СВОБОДАТА НА МЕДИИТЕ (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1083)

Рецитал (35) Доставчиците на медийни услуги следва да приемат вътрешни гаранции за гарантиране на независимостта на редакционните решения, съобразени с техния размер, структура и нужди. В Препоръка (ЕС) 2022/1634 на Комисията се съдържа каталог на доброволните вътрешни гаранции, които могат да бъдат приети от медийните предприятия в това отношение. Настоящият регламент не следва да се тълкува в смисъл, че лишава собствениците на частни доставчици на медийни услуги от правото им да определят стратегически или общи цели и да насърчават растежа и финансовата жизнеспособност на своите предприятия. В това отношение в настоящия регламент следва да се признае, че целта за насърчаване на редакционната независимост трябва да бъде съгласувана със законните права и интереси на собствениците на частни медии, като например правото да се определя редакционната линия на доставчика на медийни услуги и да се оформя съставът на неговите редакционни екипи.

ЕВРОПЕЙСКИ АКТ ЗА СВОБОДАТА НА МЕДИИТЕ (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1083)

Член 4 Права на доставчиците на медийни услуги

...

2. Държавите членки зачитат ефективната редакционна свобода и независимост на доставчиците на медийни услуги при упражняването на професионалната им дейност. Държавите членки, включително техните национални регулаторни органи и служби, нямат право да се намесват или да се опитват да влияят върху редакционните политики и редакционните решения на доставчиците на медийни услуги.

3. Държавите членки осигуряват ефективна защита на журналистическите източници и поверителни съобщения. (...)

ЕВРОПЕЙСКИ АКТ ЗА СВОБОДАТА НА МЕДИИТЕ (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1083).

Член 6 Задължения на доставчиците на медийни услуги

...

3. Без да се засягат националните конституционни разпоредби в съответствие с Хартата, доставчиците на медийни услуги, които предоставят новинарско съдържание и съдържание, свързано с актуални събития, предприемат мерките, които считат за подходящи, с цел гарантирането на независимостта на своите редакционни решения. По-специално тези мерки имат за цел:

- а) да гарантират, че редакционните решения могат да се вземат свободно в рамките на установената редакционна линия на съответния доставчик на медийни услуги; и
- б) да гарантират разкриването на всеки действителен или потенциален конфликт на интереси, който може да засегне предоставянето на новинарско съдържание и съдържание, свързано с актуални събития.

ПРЕПОРЪКА (ЕС) 2022/1634 на КОМИСИЯТА от 16 септември 2022 г.

Раздел II Гаранции относно независимостта и морала на редакторите

Редакционен морал

(7) Вътрешните правила на доставчиците на медийни услуги, посочени в точка 5, могат да обхващат следните аспекти:

- а) правила, гарантиращи морала по отношение на редакционното съдържание;
- б) правила, насочени към предотвратяване или разкриване на конфликти на интереси,
- в) политики относно поправките, включително механизми за подаване на жалби;
- г) правила, гарантиращи разделението между търговските и редакционните дейности,

Редакционна независимост

(8) Доставчиците на медийни услуги се насърчават да създават механизми, позволяващи на членовете на редакционния състав да защитават редакционната си независимост от всякаква форма на неправомерна намеса. Тези механизми биха могли да включват:

- а) възможности за анонимни или поверителни сигнали при случаи на оказване на натиск;
- б) право на възражение
- в) клаузи за съображения,
- г) да напуснат съответния доставчик, като запазват всички обезщетения, приложими по отношение на времето, прекарано в медията.

ПРЕПОРЪКА (ЕС)2022/1634 на КОМИСИЯТА

от 16 септември 2022 г.

Вътрешни органи или структури

(9) ...доставчиците на медийни услуги се насърчават да създават подходящи независими вътрешни органи или структури, които биха могли да включват:

- а) комитети по етика или надзорни комитети, омбудсмани, отговарящи за гарантиране на спазването на правилата за редакционен морал.
- б) нюзрум съвети, редакционни съвети или други органи, звена за контакт и диалог между ръководството и журналистите ...Те биха могли също така да се стремят да гарантират спазването на етичните принципи;
- в) директори по въпросите на журналистиката, назначени в управителните съвети
- г) съвети, отговарящи за назначаването на главния редактор и за защитата на неговата автономност и независимост;
- д) комитети за консултации или медиация.